

het weer en de vogels

Vroeg broedgeval Houtduif

In het bos Elfbergen van Staatsbosbeheer bij Oudemirdum in Gaasterland meldde D. Postma mij op 5 maart 1999 een vondst van een jonge Houtduif op de grond. Bij controle bleek de vogel reeds dood te zijn. Het jong was ongeveer drie weken oud en had een prima conditie. Vrij zeker is het jong ten gevolge van dunningswerkzaamheden één van de voorgaande dagen uit het nest gevallen.

Het nest bevond zich in een Douglas op circa zeven meter hoogte. De bosopstand ter plekke bestaat uit Zomereik, Douglas en Grove Den. Drie dagen later heb ik het nest voor alle zekerheid gecontroleerd. In het nest bleek zich nog een dood (stinkend) jong van ongeveer twee weken oud te bevinden. Mogelijk is dit jong bezweken aan de regen en de kou van eind februari.

De eileg moet reeds omstreeks eind januari hebben plaatsgevonden, waarschijnlijk onder invloed van het toen zachte weer.

In 'Vogels in Friesland' (D.T.E. van der Ploeg c.s. 1976) is een nestvondst met kleine jongen in een tuin in Wijckel vermeld van eind maart.

In de 'Atlas van de Nederlandse broedvogels' staat broeden vanaf maart vermeld. Ik ben benieuwd of er meer van dergelijke vroege broedgevallen bekend zijn.

■ Sjoerd Bakker, De Hornlanden 10, 8375 GL Oldemarkt, (0561) 45 22 16.

Vroeg broedende Scholekster

In 'Vanellus' 52 (4) bladzijde 152 werd melding gemaakt van een paartje Scholekster dat eind april met enkele jongen werd waargenomen door S. Tjepkema te Grouw. Dat is vroeg voor een Scholekster die meestal pas later jongen heeft.

Begin juli had dit paar opnieuw jongen. Een tweede legsel bij een Scholekster is uitzonderlijk.

Bovendien is het interessant dat beide legfels op het dak van de bibliotheek in Grouw recht tegenover het huis van Tjepkema werden uitgebroed. Toen de jongen zo goed als vliegvlug waren was de Scholekster opnieuw aan de leg. Beide uitgekomen legfels kwamen heelhuids terecht in het park van de bibliotheek.

Begin juli verschenen er drie jongen van vier à vijf dagen oud. Wellicht heeft dit ongebruikelijke gedrag van deze Scholeksters ook te maken met het bijzonder zachte weer in het begin van 1999.

Bron: Luca Hemrica 'Ander nieuws', Vanellus 52 (4): 152 (1999).

Postduiven spoorloos

Duizenden Britse postduiven zijn spoorloos verdwenen na de zonsverduistering van 11 augustus.

Leden van circa 3000 postduivenverenigingen zeggen dat vogels die in de periode van de eclips zijn uitgezet, nog steeds niet zijn teruggekeerd. Veel duivenmelkers vrezen dat de vogels door de zonsverduistering hun oriëntatievermogen zijn kwijtgeraakt, zo meldt de Daily Telegraph op 23 augustus 1999. *'Ik heb al 24 jaar duiven, maar zoiets heb ik nog nooit meegeemaakt'*, aldus duivenhouder Paul Kitching uit Durham (DPA).

Bron: Dagblad De Telegraaf, 23 augustus 1999.

Vogels zijn stil na aardbeving

Vogels zijn gestopt met zingen, alligators zijn bang van water geworden en chimpansees weigeren te eten en zijn agressief geworden. De zeer zware aardbeving van 17 augustus 1999 in Turkije heeft de bewoners van de dierentuin in Darica flink getroffen.

'Wij hebben de dieren in therapie moeten doen,' zegt de directeur Aydan Pekin van de dierentuin. De dieren zijn net zo getraumatiseerd als de mensen in de getroffen regio.

'Wij doen anti-stresspillen en vitaminen in het eten van dieren en geven hun extra liefde en aandacht,' zegt Pekin. Het probleem is dat vrijwel alle dieren niet meer terugkeren in hun normale, oude gedrag.

Bron: Dagblad De Telegraaf, 6 september 1999.

Windvlaag nekslag pestvogelpaartje

Op het erf van de familie Jan Eelman aan de Kadijksweg op Texel speelde zich onlangs een klein drama af. Een 'paartje' van de Pestvogel, een 'dwaalgast' die zich op Texel maar zelden laat zien, deed zich tegood aan de besjes van de Gelderse Roos. Ze trokken veel bekijks. Het zijn ook zulke leuke beestjes. *'Ik was zo gróóts als wat'*, aldus Eelman.

De vreugde was van korte duur. Tijdens de storm begin vorige week bezweek eerst het mannetje, toen een windvlaag het diertje met grote kracht tegen het raam van de familie Eelman blies. Amper twee uur later onderging het vrouwtje hetzelfde lot. De heer des huizes ontfermde zich over

de likjes en bedacht dat het wel gepast zou zijn om ze op te zetten. *'Ze zien er zo bijzonder uit.'* Pestvogels staan op de lijst van beschermde vogels en in de Vogelwet staat dat men niet zonder vergunning wilde vogels of delen daarvan, zoals eieren, in bezit mag hebben. Om hiervan onthefing te krijgen, meldde Eelman zich bij de politie. Nadat agent Nico Drenth zich had overtuigd van de goede bedoelingen van Eelman, verleende hij een zogenaamde C2-vergunning, die toestaat dat de dode vogeltjes mogen worden vervoerd.

Bron: Texelse Courant, 26 februari 1999.

Kraanvogelwaarneming tijdens zonsverduistering

Met sombere gevoelens vertrokken mijn vrouw en ik op 11 augustus in alle vroegte uit Boedapest in zuidelijke richting: wolken bedekten de lucht, alleen in het oosten kleurde een onzichtbare zon een smalle strook hemel vaaloranje. Tijdens de rit werden die gevoelens er niet beter op, want rijdend door het vlakke Hongaarse land dat de naam Alföld draagt, ontlaadden de wolken zich in stevige buien. Wij moesten vrezen onze reis naar een goede plek om de totale zonsverduistering te ondergaan tevergeefs te hebben gemaakt.

Maar kort na negenen werd het droog en zagen wij de zon soms bleekjes achter de wolken. In zuidelijke richting werden tegen tien uur zelfs stukken blauw zichtbaar. En toen wij ten slotte een goed observatiepunt ontdekten aan een licht oplopend landweggetje uitlopend op een provinciale weg die Kiskőrös met Kalocsa verbindt, besloten wij ons daar te installeren. De lucht was inmiddels blauw met nog slechts hier en daar wat plukken *cirrus/cirrostratus*. Wij bevonden ons ongeveer op de centrale lijn van de zonsverduistering en wij waren mooi op tijd om de eclips van begin tot eind mee te maken. Aanvankelijk zetten wij ongeveer om de vijf minuten onze speciale bril op om te zien hoe ver de maan inmiddels was gevorderd op haar pad dat moest leiden naar de totale zonsverduistering.

Op het moment dat rond zestig procent van de zonnescijf was bedekt en het licht al merkbaar aan intensiteit had ingebood, zagen wij opeens hoog in de blauwe lucht een groep van ongeveer twintig grote vogels zweven. De kijker maakte onmiddellijk duidelijk waar we mee te doen hadden: Kraanvogels. Wel bleef de twijfel knagen. Kraanvogels? Hier en in deze tijd van het jaar? De vogels vlogen met lome vleugelslag schijnbaar doelloos wat rond en zakten geleidelijk af in noordnoordoostelijke richting.

Latere bestudering van de kaart leerde ons dat in dit laaggelegen, vaak wat drassige land, de Kiskunsági dat eens deel uitmaakte van de grote Hongaarse poesta, de nodige (beschermde) natuurgebieden en vogelreservaten zijn te vinden. Enige tientallen kilometers ten oosten van de plek waar wij ons bevonden, ten noorden van de stad Szeged, bevinden zich langs de oevers van de Tisza uitgestrekte, moerassige natuurgebieden. Nog verder oostwaarts ligt een befaamd beschermd vogelreservaat nabij het dorpje Kardoskút. In een Hongaars vogelgidsje ('A guide bird-

watching in Hungary', Boedapest 1990) meldt de schrijver, Gerard Gorman, over dit reservaat onder andere.

'Dit is de drukste rustplaats voor doortrekkende vogels. De kern van het reservaat wordt gevormd door een zout meer dat seizoensgewijze verandert van ondiep water in een moeras en vervolgens in een ziltige vlakte. Soms komen de voorwaarden daartoe tegelijkertijd voor, waardoor een unieke habitat ontstaat die in veel opzichten lijkt op die welke voorkomt langs de kust.'

Kardoskút bewaart zijn meest spectaculaire gebeurtenis tot eind oktober/begin november als enorme aantallen Kraanvogels uit noordelijke richting aankomen en zich verscheidene weken ophouden aan het meer. Het is een ongelooflijk gezicht als tegen zonsondergang in een half uur in brede linies Kraanvogels aan de horizon verschijnen en binnen een half uur is de poesta om het meer stampvol met vogels, nadat golf na golf is neergestreken. Sinds kort overzomert een aantal exemplaren en de hoop bestaat dat binnenkort Kraanvogels in Hongarije tot broeden zullen komen.

Vergelijkbare meren en meertjes zijn er in dit deel van Hongarije meer. Enkele kilometers ten noorden van ons observatiepunt ligt bijvoorbeeld niet ver van Kiskőrös, het NagyCsukás-tó¹⁾. Waren de Kraanvogels die wij zagen, daarnaar op weg? Hoe dan ook, de 11de augustus werd een

prachtige dag met twee zeer bijzondere hoogtepunten.

De vraag naar de (on)mogelijkheid Kraanvogels in de zomer in Hongarije waar te nemen lijkt nu wel beantwoord, hoewel noch in de vogelgids van Jonsson, noch in die van Ferguson-Lees, noch bij Peterson iets is te vinden over Hongarije als habitat van Kraanvogels. Alleen good old Peterson vermeldt bij het verspreidingskaartje: *'Broedt zelden in Roemenië'*.

Volstrekt onbeantwoord blijft de vraag of er enige samenhang is tussen de waarneming van de vlucht Kraanvogels en de zonsverduistering, die inmiddels gaande was. Het lijkt niet waarschijnlijk, omdat - voorzover daarover iets bekend is - alleen de fase van de totale verduistering het gedrag van vogels (of van bepaalde vogelsoorten) lijkt te beïnvloeden.

Eerlijk gezegd hopen wij dat echte vogelkenners ons nog zullen gaan voorzien van aanvullende informatie over het voorkomen van Kraanvogels in Hongarije gedurende de zomer. En mogelijk valt er ook nog iets te zeggen over een verband tussen onze waarneming en de op het moment van onze observatie inmiddels redelijk gevorderde zonsverduistering.

■ Chr. van der Wilde, Breitnerstraat 2, 6812 HR Arnhem, (026) 443 31 82.

¹⁾ Het woord 'tó' betekent 'meer'.

Zie ook de rubriek van Peter Meijer op bladzijde 222.